

VÝVOJ A PERSPEKTÍVY SVETOVEJ EKONOMIKY

**KREHKÉ OŽIVENIE GLOBÁLNEJ EKONOMIKY
V ČASE RELATÍVNE NÍZKYCH CIEN ROPY
A PRETRVÁVAJÚCICH GEOPOLITICKÝCH RIZÍK**

SALEH MOTHANA OBADI A KOLEKTÍV

Bratislava 2015

VEDÚCI AUTORSKÉHO KOLEKTÍVU:

doc. Ing. Saleh Mothana Obadi, PhD., EÚ SAV

AUTORI:

Ing. Mariam Abdová, PhD., NATO, Brusel (7. kap.)

Ing. Daneš Brzica, PhD., EÚ SAV (6. kap.)

doc. Ing. Denisa Čiderová, MA, PhD., OF, EU v Bratislave (11. kap.)

Ing. Gabriela Dovál'ová, PhD., EÚ SAV (9. kap.)

Ing. Boris Hošoff, PhD., EÚ SAV (4. kap.)

Ing. Veronika Hvozdíková, PhD., EÚ SAV (8.1. – 8.4. kap.)

Ing. Matej Korček, PhD., EÚ SAV (2. kap.)

doc. Ing. Saleh Mothana Obadi, PhD., EÚ SAV (1. a 2. kap.)

Ing. Mgr. Zuzana Polková, OF, EU v Bratislave (11. kap.)

doc. Ing. Juraj Sipko, PhD., MBA., EÚ SAV (5. kap.)

prof. Ing. Peter Staněk, CSc., EÚ SAV (10. kap.)

prof. Ing. Milan Šikula, DrSc., EÚ SAV (8.5. – 8.8. kap.)

Ing. Ivana Šikulová, PhD., EÚ SAV (3. kap.)

Ing. Jaroslav Vokoun, EÚ SAV (6. kap.)

RECENZENTI:

prof. Ing. Vladimír Gonda, PhD.

prof. Ing. Igor Kosír, CSc.

ZODPOVEDNÁ JAZYKOVÁ REDAKTORKA: PhDr. Katarína Rybanská

TECHNICKÉ SPRACOVANIE: Mária Lacková

Vedecká monografia je súčasťou riešenia projektu VEGA č. 2/0009/12 (kap. 1., 2., 5., 6., 7., 8.1. – 8.4., 10.), projektu VEGA č. 2/0070/15 (kap. 3.) a projektu VEGA č. 2/0104/12 (kap. 4., 8.5. – 8.8., 9.).

TLAČ: ALFA s. r. o.

© Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied
Bratislava 2015

ISBN 978-80-7144-245-5 (printová verzia)

ISBN 978-80-7144-246-2 (online verzia)

O B S A H

ÚVOD	11
I. VÝVOJ SVETOVEJ EKONOMIKY – MIERNE OŽIVENIE	
1. VÝVOJ GLOBÁLNEHO A REGIONÁLNEHO OUTPUTU	15
1.1. VÝVOJ GLOBÁLNEJ EKONOMIKY	16
1.2. VÝVOJ A PERSPEKTÍVY SVETOVEJ EKONOMIKY PODĽA REGIÓNOV	17
2. VÝVOJ SVETOVÉHO OBCHODU A CIEN PRIMÁRNYCH KOMODÍT	35
2.1. VÝVOJ NOMINÁLNEHO SVETOVÉHO OBCHODU	37
2.2. VÝVOJ CIEN PRIMÁRNYCH KOMODÍT	42
II. EKONOMICKÉ CENTRÁ ROZVINUTÝCH KRAJÍN	
3. SLABÉ OŽIVENIE STÁLE ZRANITEĽNEJ EURÓPSKEJ EKONOMIKY	67
3.1. POMALÝ EKONOMICKÝ RAST A NEPATRNÉ ZLEPŠENIE SITUÁCIE NA TRHOCH PRÁCE	67
3.2. EXPANZÍVNA MENOVÁ POLITIKA ECB	73
3.3. RASTÚCE ZADĽŽENIE EKONOMÍK A PRETRVÁVAJÚCE MAKROEKONOMICKÉ NEROVNOVÁHY	80
3.4. PERSPEKTÍVY BUDÚCEHO VÝVOJA EURÓPSKEJ ÚNIE	84
4. HOSPODÁRSKY VÝVOJ JAPONSKA A USA	89
4.1. HOSPODÁRSKY VÝVOJ JAPONSKA	89
4.2. HOSPODÁRSKY VÝVOJ USA	101
5. NEŠTANDARDNÉ NÁSTROJE MENOVEJ POLITIKY UPLATŇOVANÉ V ROZVINUTÝCH KRAJINÁCH	116
5.1. VPLYV MENOVEJ POLITIKY NA HOSPODÁRSKY RAST	116
5.2. UPLATŇOVANIE NEŠTANDARDNÝCH NÁSTROJOV MENOVEJ POLITIKY CENTRÁLNYMI BANKAMI	124
5.3. VÝSTUPOVÁ STRATÉGIA A NORMALIZÁCIA MENOVEJ POLITIKY	138
III. HETEROGÉNNY VÝVOJ V KRAJINÁCH BRIC	
6. ČÍNSKY EKONOMICKÝ RAST: OBDOBIE SPOMALENIA ALEBO MÄKKÉ PRISTÁTIE? ...	145
6.1. HOSPODÁRSKY VÝVOJ	145
6.2. MENOVÁ POLITIKA	148
6.3. ZAHRANIČNOOBCHODNÉ VZŤAHY A INVESTÍCIE V ZAHRANIČÍ	151
6.4. ZAHRANIČNÝ OBCHOD SR – ČĽR	154
6.5. VZDELÁVANIE, VEDA A TECHNOLOGIE	155
6.6. SOCIÁLNY ROZVOJ	157
6.7. ENERGETICKÉ ZDROJE A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	159
6.8. STRATEGICKÁ VÍZIA ČÍNY	162

7. BRAZÍLSKEJ EKONOMIKE HROZÍ RECESIA	170
7.1. HOSPODÁRSKY RAST BRAZÍLIE	170
7.2. BRAZÍLSKY ROPNÝ SEKTOR	180
7.3. VPLYV NÍZKÝCH CIEN ROPY NA BRAZÍLSKE HOSPODÁRSTVO	187
7.4. BRAZÍLIA V OČIACH INVESTOROV	195
8. RUSKÁ EKONOMIKA PRED HROZBOU RECESIE	198
8.1. POSTUPNÉ SPOMAĽOVANIE EKONOMIKY VYVRCHOLILO	199
8.2. CENTRÁLNA BANKA ODVRACIA MENOVOÚ KRÍZU	204
8.3. POKLES CENY ROPY JE ZATIAĽ KOMPENZOVANÝ	207
8.4. VPLYV SANKCIÍ NA RUSKÚ EKONOMIKU	209
8.5. PARTNERSTVO EURÓPSKEJ ÚNIE A RUSKA.....	211
8.6. RUSKO AKO OBJEKT GLOBÁLNEHO VLÁDNUTIA.....	213
8.7. BOD ZLOMU A POSTAVENIE RUSKA V MULTIPOLÁRNOM GLOBÁLNOU VLÁDNUTÍ.....	214
8.8. PROBLÉMY A VÝZVY PRE STRATÉGIU RUSKA AKO AKTÉRA MULTIPOLÁRNEHO GLOBÁLNEHO VLÁDNUTIA.....	216
9. PERSPEKTÍVY INDICKEJ EKONOMIKY V ČASE POKLESU CIEN ENERGIÍ.....	220
9.1. HOSPODÁRSKY RAST A ZAHRANIČNÝ OBCHOD.....	221
9.2. VÝVOJ NA TRHU PRÁCE	230
9.3. FÍŠKÁLNA A MONETÁRNA POLITIKA	238
 IV. VYBRANÉ GLOBÁLNE A REGIONÁLNE PROBLÉMY V GEOPOLITICKEJ A EKONOMICKEJ ROVINE	
10. KRITICKÝ POHĽAD NA VYBRANÉ GLOBÁLNE PROBLÉMY V GEOPOLITIKE A EKONOMIKE.....	251
10.1. Kľúčové problémové línie.....	252
10.2. ENERGETIKA A GEOPOLITIKA	257
10.3. REALITA A MÝTY EURÓPSKEJ ÚNIE.....	261
10.4. MEDZINÁRODNÉ FINANČNÉ INŠTITÚCIE A GEOPOLITIKA	268
10.5. ÚVAHY V KONTEXTE ÚSPOR A INVESTOVANIA	271
11. GEOPOLITICKÝ VÝVOJ NA VÝCHODNEJ HRANICI EURÓPY A JEHO VPLYV NA BUDÚCU KOOPERAČNÚ POLITIKU EURÓPSKEJ ÚNIE S EUROÁZIJSKÝM REGIÓONOM	277
11.1. INTEGRAČNÉ A KOOPERAČNÉ AMBÍCIE EURÓPY.....	277
11.2. MAKROREGIONÁLNE STRATÉGIE EÚ	284
ZÁVERY A ZHRNUTIE	297
CONCLUSIONS AND EXECUTIVE SUMMARY.....	308
LITERATÚRA	319

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1.1	Vývoj reálneho rastu HDP globálnej ekonomiky (v %)	16
Graf 1.2	Vývoj medziročného rastu reálneho HDP ázijského regiónu	19
Graf 1.3	Vplyv nízkych cien ropy na obchodné bilancie vybraných krajín v roku 2015 (v % HDP)	22
Graf 1.4	Vývoj medziročného rastu reálneho HDP regiónu SVSA + 2	24
Graf 1.5	Vplyv poklesu cien ropy na príjmy vybraných krajín (straty v % HDP)	26
Graf 1.6	Vývoj reálneho HDP regiónu LAK (v %)	27
Graf 1.7	Vplyv poklesu cien ropy na obchodnú bilanciu vybraných krajín (v % HDP)	30
Graf 1.8	Reálny rast HDP a <i>terms of trade</i> regiónu SSA (v %)	32
Graf 2.1	Index svetového obchodu podľa objemu a hodnoty (2005 = 100)	35
Graf 2.2	Vývoj indexu cien komodít	42
Graf 2.3	Spotreba zemného plynu vo vybraných ekonomikách	44
Graf 2.4	Vývoj cien zemného plynu	45
Graf 2.5	Vývoj cien ropy	48
Graf 2.6	Globálny dopyt a ponuka ropy	50
Graf 3.1	Medziročné zmeny HDP (%) a príspevky zložiek HDP (p. b.) k jeho zmene v eurozóne v rokoch 2009 – 2014, prognóza na roky 2015 – 2016	68
Graf 3.2	Vývoj miery nezamestnanosti v EÚ a v eurozóne (%) v rokoch 2005 – 2014, prognóza na roky 2015 – 2016	71
Graf 3.3	Vývoj miery nezamestnanosti mladých ľudí do 25 rokov v EÚ a v jej členských štátoch s najvyššou a najnižšou nezamestnanosťou (%)	71
Graf 3.4	Vývoj kľúčových úrokových sadzieb ECB	74
Graf 3.5	Vývoj úrokových mier z 10-ročných vládnych dlhopisov vybraných členských štátov eurozóny (%)	76
Graf 3.6	Vývoj kurzu USD/EUR od vzniku Hospodárskej a menovej únie	78
Graf 3.7	Vývoj harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) a jeho zložiek v eurozóne v rokoch 2009 – 2014, prognóza na roky 2015 – 2016 (%)	79
Graf 3.8	Vývoj deficitu verejných financií v EÚ a v eurozóne v rokoch 2006 – 2014, prognóza EK na roky 2015 – 2016 (% HDP)	80
Graf 3.9	Verejný dlh v členských štátoch EÚ v roku 2014 (% HDP)	82
Graf 4.1	Menová báza BOJ (tempo rastu za rok, január 2001 – február 2015)	93
Graf 4.2	Index spotrebiteľských výdavkov (% zmena za rok, 1989 – 2014)	94

Graf 4.3	Vývoj inflácie (% zmena za rok, 2011 – 2014)	96
Graf 4.4	Nikkei225 a kurz JPY/USD (2009 – 2014)	97
Graf 4.5	Participácia pracovnej sily a neaktívne obyvateľstvo (v %, 1977 – 2014)	104
Graf 4.6	Dlhodobá nezamestnanosť a náklady na prácu (ECI) (2001 – 2014)	105
Graf 4.7	Aktivita na trhu s bývaním – predaj domov (1999 – 2014)	107
Graf 4.8	Nadmerné rezervy a peňažný obeh (1984 – 2014)	109
Graf 4.9	Potenciálny rast HDP a produktivita práce (1956 – 2014)	112
Graf 5.1	Koordinovaná menová politika centrálnych bánk FED, ECB, Bank of England (BoE) a Bank of Japan (BoJ)	119
Graf 5.2	Neštandardné nástroje menovej politiky uplatňované Bank of Japan	126
Graf 5.3	Nástroje menovej politiky uplatňované Bank of England	129
Graf 5.4	Nástroje menovej politiky uplatňované FED-om	133
Graf 5.5	Neštandardné nástroje menovej politiky uplatňované ECB	136
Graf 6.1	Hrubý domáci produkt a miera rastu v s. c. za obdobie 2009 – 2014 a prognóza na roky 2015 a 2016 (v bil. USD, %)	146
Graf 6.2	Vývoj devízových rezerv	149
Graf 6.3	Vývoj kurzu CNY/USD v roku 2014 (priemerné hodnoty za jednotlivé mesiace)	150
Graf 6.4	Výdavky na výskum a vývoj v rokoch 2009 až 2014 (v mld. USD, %)	156
Graf 6.5	Vývoj ročného čistého disponibilného príjmu pripadajúceho na jedného obyvateľa v mestských a vidieckych domácnostiach v období 2008 – 2014 (v USD)	158
Graf 7.1	Vývoj vybraných indikátorov brazílskej ekonomiky (v %)	171
Graf 7.2	Vývoj indexu IPCA a inflácie cien neobchodovateľného tovaru, obchodovateľného tovaru a tovaru s regulovanými cenami (v %)	175
Graf 7.3	Vývoj výmenného kurzu USD/BRL (v %)	176
Graf 7.4	Vývoj referenčnej úrokovej sadzby Selic (v %)	178
Graf 8.1	Vývoj rastu HDP RF (v %) a príspevkov komponentov k zmene HDP (v p. b.)	201
Graf 8.2	Dynamika vývoja výmenného kurzu rubľa voči doláru a euru (v rubľoch za jednotku), február 2013 – február 2015	205
Graf 9.1	Podiel jednotlivých sektorov na tvorbe HDP (v %)	226
Graf 9.2	Podiel mužov a žien vykonávajúcich neplatenú prácu, 2005 a 2012	233
Graf 9.3	Príjmový a fiškálny deficit za roky 2007/2008 až 2015/2016 (% HDP)	241
Graf 9.4	Vývoj priemernej miery inflácie (CPI) v krajinách BRICS na ročnej báze v rozmedzí rokov 2000 – 2015 (v %)	243

ZOZNAM TABULIEK A SCHÉM

Tabuľka 1.1	Reálny rast HDP Ázie (v %)	21
Tabuľka 1.2	Vybrané makroekonomické indikátory regiónu SVSA + 2 (2012 – 2016)	25
Tabuľka 1.3	Vývoj reálneho rastu HDP LAK podľa jednotlivých častí regiónu (v %)	28
Tabuľka 1.4	Ďalšie benefity z poklesu cien ropy (v % HDP)	31
Tabuľka 1.5	Subsaharská Afrika: reálny rast HDP (v %)	33
Tabuľka 2.1	Svetový obchod s tovarmi (2011 – 2016, ročný rast z hľadiska objemu v %)	37
Tabuľka 2.2	Svetový obchod s tovarmi podľa regiónov a vybraných ekonomík (2005 – 2014, hodnota v mld. USD)	39
Tabuľka 2.3	Pätnásť najväčších svetových exportérov a importérov tovarov a služieb v roku 2014 (hodnota v mld. USD)	41
Tabuľka 2.4	Produkcia ropy vybraných krajín	52
Tabuľka 2.5	Základné charakteristiky najväčších exportérov ropy	60
Tabuľka 3.1	Vývoj ekonomického rastu a miery nezamestnanosti v členských štátoch EÚ v rokoch 2011 – 2014, prognóza EK na roky 2015 – 2016	72
Tabuľka 4.1	Začiatky a konce recesií vo vybraných krajinách (mesiace/roky)	90
Tabuľka 4.2	Dynamika HDP (% rast)	90
Tabuľka 5.1	Menové nástroje implementované vybranými centrálnymi bankami	123
Schéma 5.1	Vplyv kvantitatívneho uvoľňovania (QE) v prípade Japonska	125
Schéma 5.2	Nákup aktív realizovaný Bank of England	128
Schéma 5.3	Vplyv QE na anglickú ekonomiku	131
Tabuľka 6.1	Vývoz a dovoz podľa hlavných krajín a regiónov a miery rastu v roku 2014 (v mld. USD)	151
Tabuľka 6.2	Vývoj zahraničného obchodu Slovenska a Číny v rokoch 2009 – 2014 (v mld. USD)	155
Tabuľka 8.1	Podiel hlavných obchodných partnerov na dovoze EÚ 28 (extra-EÚ, v %)	211
Tabuľka 8.2	Podiel hlavných obchodných partnerov na vývoze EÚ 28 (extra-EÚ, v %)	211
Tabuľka 9.1	Vývoj ekonomického rastu v období 2005/2006 až 2014/2015 (v %)	224
Tabuľka 9.2	Trend vývoja (rastu) v jednotlivých oblastiach národného hospodárstva, roky 2007/2008 až 2013/2014	225
Tabuľka 9.3	Vybrané ukazovatele vývoja zahraničného obchodu a platobnej bilancie Indie za roky 2010/2011 až 2015/2016	228

Tabuľka 9.4	Miera nezamestnanosti (v %) podľa pohlavia a sektorov, 2013 – 2014	230
Tabuľka 9.5	Formálna a neformálna zamestnanosť v organizovanom a neorganizovanom sektore (v mil. osôb)	237
Tabuľka 9.6	Rozpočtová bilancia vlády za roky 2013/2014 až 2015/2016	242
Schéma 11.1	Vizualizácia komplexnosti spolupráce: fókus na EÚ 28 a jej susedstvo (status quo pred realizačnou fázou projektu Eurázijskej únie alias Eurázijskej hospodárskej únie)	278
Schéma 11.2	Vybrané (makro)regionálne stratégie EÚ	284
Schéma 11.3	Geoeconomické a geopolitické súvzťažnosti európskej a eurázijskej integrácie po samite Východného partnerstva vo Vilniuse v novembri 2013	292

ZOZNAM SKRATIEK A ZNAČIEK

AA/DCFTA	- <i>Association Agreement/Deep and Comprehensive Free Trade Area</i>
ABS	- <i>Asset Backed Securities</i> (aktívami kryté cenné papiere)
AIIB	- <i>Asian Infrastructure Investment Bank</i> (Ázijská banka pre investície do infraštruktúry)
AMR	- <i>Alert Mechanism Report</i> (správa varovného mechanizmu)
ASEAN	- <i>Association of Southeast Asian Nations</i> (Združenie národov juhovýchodnej Ázie)
b/d	- barely denne
BFA	- Boao Fórum pre Áziu
BOJ	- <i>Bank of Japan</i> (Centrálna banka Japonska)
BSS	- <i>Black Sea Synergy</i> (Čiernomorská synergia)
BRIC	- skratka pre spoločné hospodárske zoskupenie: Brazília, Rusko, India a Čína
BRICS	- skratka pre spoločné hospodárske zoskupenie: Brazília, Rusko, India, Čína a Južná Afrika
BRL	- <i>Brazilian real</i> (brazílsky real)
CEFTA	- <i>Central European Free Trade Agreement</i> (Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode)
CISFTA	- <i>Commonwealth of Independent States Free Trade Area</i>
CNPC	- čínska firma (plynárenská spoločnosť)
CNR	- čínska firma (výrobca vlakov)
CNY	- čínsky juan (čínska mena)
Cosco	- čínska firma (<i>China Overseas Shipping Group Co.</i>)
CPI	- <i>Consumer Price Index</i> (index spotrebiteľských cien)
CSR	- čínska firma (výrobca vlakov)
ČLR	- Čínska ľudová republika
DB	- <i>Doing Business</i> (publikácia)
DCFTA	- <i>Deep and Comprehensive Free Trade Area</i> (Prehĺbená a komplexná zóna voľného obchodu)
DGS	- <i>Deposit Guarantee Scheme</i> (systém ochrany vkladov)
EAU	- projekt Eurázijskej únie (alias Eurázijskej hospodárskej únie)
EaP	- <i>Eastern Partnership</i> (Východné partnerstvo)
EC	- <i>European Commission</i> (Európska komisia)
ECB	- Európska centrálna banka (<i>European Central Bank</i>)
ECO	- <i>Economic Cooperation Organization</i> (Organizácia pre hospodársku spoluprácu)
EDP	- <i>Excessive Deficit Procedure</i> (postup pri nadmernom deficite)
EFSI	- <i>European Fund for Strategic Investments</i> (Európsky fond pre strategické investície)
EIA	- <i>U. S. Energy Information Administration</i> (Americký úrad pre energetiku)
EK	- Európska komisia (<i>European Commission</i>)
ENP	- <i>European Neighbourhood Policy</i>
ERM II	- <i>Exchange Rate Mechanism II</i> (mechanizmus výmenných kurzov II)
EÚ	- Európska únia (<i>European Union</i>)
EUR	- menová jednotka euro
FLFP	- <i>Female Labour Force Participation</i> - vyjadruje pomer medzi celkovou pracovnou silou žien a populáciou žien v práceschopnom veku
FTA	- <i>Free Trade Agreement</i>
GUAM	- zoskupenie krajín Gruzínsko, Ukrajina, Azerbajdžan a Moldavsko
GUUAM	- zoskupenie krajín Gruzínsko, Ukrajina, Uzbekistan, Azerbajdžan a Moldavsko
GCC	- <i>Gulf Cooperation Council</i> (Rada pre kooperácie arabských krajín v zálive)
HDP	- hrubý domáci produkt
HICP	- <i>Harmonized Index of Consumer Prices</i> (harmonizovaný index spotrebiteľských cien)
ChemChina	- čínska firma (<i>China National Chemical Corporation</i>)
IBGE	- <i>Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística</i> (Brazílsky inštitút pre geografiu a štatistiku)
IDR	- <i>in-depth review</i> (hlbkové skúmanie)

IEA	- <i>International Energy Agency</i> (Medzinárodná agentúra pre energetiku)
IKT	- informačné a komunikačné technológie
IMF	- <i>International Monetary Fund</i> (Medzinárodný menový fond)
IMFC	- <i>International Monetary and Financial Committee</i> (Medzinárodná menová a finančná komisia)
ISDS	- <i>Investor-State Dispute Settlement</i> (mechanizmus urovnávania sporov medzi investorom a štátom)
km	- kilometer
KSC	- Komunistická strana Číny (<i>Communist Party of China</i>)
kW	- kilowatt (jednotka výkonu)
kWh	- kilowatthodina (jednotka energie)
LNG	- skvapalnený zemný plyn
LTRO	- <i>Long-Term Refinancing Operation</i> (dlhodobé refinančné operácie)
M2, M1, M0	- menové agregáty
mil.	- milión
MIP	- <i>Macroeconomic Imbalance Procedure</i> (postup pri makroekonomickej nerovnováhe)
mld.	- miliarda
MMF	- Medzinárodný menový fond (<i>International Monetary Fund</i>)
NEET	- ukazovateľ, ktorý vyjadruje podiel ľudí vo veku 15 až 24 rokov, ktorí nie sú zamestnaní, ani sa odborne nevzdelávajú, na celkovom populačnom ročníku
ND	- <i>Northern dimension</i> (Severná dimenzia)
OPEC	- <i>Organization of the Petroleum Exporting countries</i> (Organizácia krajín vyvážajúcich ropu)
p. b.	- percentuálne body
PCA	- <i>Partnership and Cooperation Agreement</i> (Dohoda o partnerstve a spolupráci)
PZI	- priame zahraničné investície
Q	- štvrťrok
RF	- Ruská federácia
RRR	- <i>Reserve Replacement Ratio</i> (ukazovateľ RRR udáva pomer objavu nových nálezísk k vyťaženým zásobám)
Selic	- základná úroková miera brazílskej ekonomiky
SGP	- <i>Stability and Growth Pact</i> (Pakt stability a rastu)
SR	- Slovenská republika
SRM	- <i>Single Resolution Mechanism</i> (Jednotný rezolučný mechanizmus)
SSM	- <i>Single Supervisory Mechanism</i> (Jednotný mechanizmus dohľadu)
SSO	- Spoločenstvo spoločného osudu (ázijské)
TLTRO	- <i>Targeted Longer-Term Refinancing Operations</i> (cieľené dlhodobejšie refinančné operácie)
TOIP	- Transatlantické obchodné a investičné partnerstvo
TPP	- Transpacifické partnerstvo
TTIP	- <i>Transatlantic Trade and Investment Partnership</i> (Transatlantické obchodné a investičné partnerstvo)
USA	- <i>United States of America</i> (Spojené štáty americké)
USD	- americký dolár
VaV	- výskum a vývoj
VTP	- vyspelé technologické produkty
WDI	- <i>World Development Indicators</i> (databáza indikátorov svetového rozvoja Svetovej banky)
WTO	- <i>World Trade Organization</i> (Svetová obchodná organizácia)
ZVO	- zóna voľného obchodu

ÚVOD

Turbulentný vývoj globálnej ekonomiky v posledných rokoch bol sprevádzaný viacerými neočakávanými javmi, ktoré ovplyvnili hospodársky cyklus jednotlivých ekonomík – tak rozvinutých, ako aj rozvíjajúcich sa a rozvojových. Tieto javy boli výsledkom predpovedateľných i nepredpovedateľných faktorov.

Rekordná nezamestnanosť v mnohých krajinách sveta, prehlbujúca priepasť medzi chudobnou a bohatou vrstvou, stagnácie a recesie mnohých ekonomík atď., boli a stále sú hlavnými problémami prevažnej časti svetovej ekonomiky. K spomínaným problémom sa pridalo geopolitické napätie a vojnové konflikty v rôznych častiach sveta, čo prispelo k destabilizácii mnohých regiónov sveta a negatívne ovplyvnilo svetový obchod s tovarmi a službami a celkový svetový *output*.

Vývoj globálnej ekonomiky je stále poznačený nerovnomernosťou ekonomického rastu tak v rámci rozvinutých, ako aj rozvíjajúcich sa a rozvojových ekonomík. V poslednom roku (2014) však došlo vo vývoji globálnej ekonomiky k dôležitej zmene. Rozvinuté krajiny zaznamenali solídny ekonomický rast, kým rozvíjajúce sa a rozvojové krajiny zaznamenali spomalenie. Tento jav môže však priniesť v tomto a nasledujúcom roku (2016) pozitívny impulz pre ekonomiky oboch skupín krajín. Ďalším významným faktorom, ktorý môže jednak podporiť rast domácej spotreby a produkcie, zvýšiť zahraničný dopyt po tovaroch a službách, jednak prispieť k ekonomickému rastu v ďalšom období, je pokles cien ropy na svetových trhoch, ktorý bol zaznamenaný od júna 2014. Avšak globálna ekonomika čelí viacerým výzvam a rizikám. Geopolitické riziká a vojnové konflikty, ktoré majú stále rastúcu tendenciu v mnohých regiónoch sveta, predstavujú dôležitú hrozbu pre oživenie svetovej ekonomiky. Vojnové konflikty negatívne ovplyvňujú nielen ekonomiky samotných regiónov, na ktorých prebiehajú, ale aj celú svetovú ekonomiku. Dôsledkom sú nízke investície, rast nezamestnanosti, rastúca vlna migrácií, chudoba a zhoršenie celkovej regionálnej a globálnej bezpečnosti. Značné riziko predstavuje aj

pretrvávajúca nadmerná zadlženosť mnohých veľkých a významných ekonomík i periférnych krajín EÚ. Neudržateľná zadlženosť Grécka traumatizuje celú EÚ, no najmä pre eurozónu predstavuje časovanú bombu, aj keď vďaka prijatým opatreniam a mechanizmom zo strany Európskej centrálnej banky môžu byť jej následky limitované.

Cieľom predkladanej vedeckej monografie, ktorá je v poradí deväta v sérii publikácií Ekonomického ústavu SAV o vývoji a perspektívach svetovej ekonomiky, je prostredníctvom rôznych analýz priblížiť ekonomické dianie vo svete z národného, regionálneho i globálneho hľadiska a zosumarizovať závery riešiteľského kolektívu, vypracované na báze poznania sledovaných problematík, vyplývajúceho z ich dlhodobého skúmania. Autorský kolektív v jednotlivých kapitolách použil tak prvotné, ako aj sekundárne dostupné a licencované informácie čerpané z medzinárodných inštitúcií (SB, MMF, WTO, FAO, ILO, UNCTAD, Eurostat atď.) a iných renomovaných vedeckých organizácií.

Obsah predkladanej monografie je určený nielen odbornej a podnikateľskej verejnosti, ale aj študentom ekonomického zamerania minimálne 2. a 3. stupňa štúdia.

Tohtoročná vedecká monografia je rozdelená na 11 kapitol v rámci štyroch blokov, pričom výskum v jednotlivých častiach monografie akcentuje vplyv dvoch kľúčových faktorov: pokles cien ropy a globálne geopolitické riziká. V prvom bloku sa zaoberáme vývojom globálneho *outputu* a obchodu a v druhom bloku približujeme makroekonomický vývoj z národného a regionálneho hľadiska a neštandardné nástroje menovej politiky v rozvinutých krajinách. V treťom bloku sa venujeme ekonomickému daniu v krajinách BRIC, vzhľadom na narastajúci význam týchto krajín vo svetovej ekonomike. V poslednom bloku analyzujeme vybrané globálne a regionálne problémy v geopolitickej a ekonomickej rovine a ich súvislosti s integračným procesom EÚ smerom na východ.

Saleh Mothana Obadi
vedúci autorského kolektívu